

„Nu îmi amintesc să fi citit o carte de o mai mare importanță. Cu profunzimea cuvintelor unui profet, Yancey reușește să dea la o parte orice alte planuri importante - sau mai puțin importante - și să repună în drepturi „revărsarea harului” ca misiune centrală a bisericii. Teza lui îi va îndepărta pe cei al căror creștinism este întemeiat pe orice altceva, respectiv îi va invita pe toți cei însetați de har să pună harul la temelie a vieții lor. Mesajul acestei scrieri are forța de a reforma biserica, relație cu relație.”

Dr. Larry Crabb, psiholog, autor,
profesor la Colorado Christian University

„Philip Yancey este un maestru scriitor. Precizia limbajului și ușurința exprimării, bogăția textului, cadența frazei, profunzimea gândurilor, grația stilului și sinceritatea dezarmantă fac din *Tulburătoarele descoperiri ale harului* perla scrierilor sale. Dacă citești capitolul „Tatăl bolnav de iubire” și nu îți curg lacrimi de bucurie pe față, îți sugerez să-ți verifici bătăile inimii, să-ți faci o electrocardiogramă sau chiar să-i suni pe cei de la pompe funebre.”

Brennan Manning, autorul cărții *Semnătura lui Hristos*

„Ca personalitate complexă - jurnalist, băgăcios și profet - Yancey obișnuiește să-ți deschidă ușa și să-ți spună: „Uite, ia aminte, schimbă!” Felul în care abordează subiectul unei vieți caracterizate de har îl reprezintă întru totul, iar pentru cititor va fi un tonic rece și bine-venit.”

J.I. Packer, profesor, Regent College

„Pot spune fără urmă de tăgadă că aceasta este cea mai bună carte creștină pe care am citit-o vreodată... Nu greșesc dacă spun că Philip Yancey a reușit să scrie „ultimul cuvânt dintre cele care spun totul” despre „ultimul cuvânt dintre cele care spun totul” și anume harul. Un scriitor talentat cu o pătrunzătoare perspicacitate, ce reușește să dea viață cuvintelor Bibliei, Yancey are și abilitatea de a le face relevante pentru lumea de aici și acum. Philip este deplin conștient de lumea în care trăim, a reflectat îndelung la nevoile cu care se confruntă și s-a îndreptat spre Biblie și înspre tulburătorul dar al harului pe care trebuie să îl răspândim neîncetat în jurul nostru. Într-o vreme când acțiunile creștinilor extremiști îi pot face pe mulți să se împotrivescă Evangheliei și prerogativelor lui Cristos, Philip ne determină să ne întoarcem la harul ce ni se dă fără plată, dar pe care trebuie să îl acceptăm cu smerenie dacă vrem să fim martori sinceri ai iubirii lui Dumnezeu față de om.”

Dr. Robert A. Seiple, președinte al organizației World Vision

„Potrivit lui Philip Yancey, «harul este cel mai măreț dar pe care creștinătatea îl poate oferi lumii: se dă fără plată celor care nu-l merită, aduce

o tulburătoare veste eliberatoare și nu există ceva ce să nu poată ierta.» Scriitura lui Philip ne provoacă rațiunea, ne sensibilizează inimile și îmbibă de har dumnezeiesc aplicațiile și ilustrațiile pe care ni le prezintă - iar ca rezultat, cititorul capătă binecuvântare, ajutor, speranță și bucurie. Lectura acestei cărți este o investiție enormă pentru oricine însetează «să cunoască» în realitate harul Domnului nostru Isus Cristos.”

Jill Briscoe

„Unul dintre cei mai talentați scriitori din zilele noastre a îndreptat telescopul spre strălucitoarea stea a harului și a redat cu precizie chipul urmașilor lui Cristos ce pot deveni o forță vindecătoare nemaipomenită și puternică. Împuterniciți de dragoste și iertare am putea face o revoluție mult mai glorioasă decât a reușit vreodată orice mișcare politică.”

Mark O. Hatfield

„Creștinii evanghelici sunt gata oricând să împartă mântuirea, dar nu la fel de dornici în ce privește harul. Philip Yancey tânjește după ziua în care bisericile nu vor mai fi văzute ca adunări ale celor drepți sau unde ne întrecem în folosirea termenilor adecvați, ci vor fi comunități de păcătoși unde sunt bine-veniți și alți păcătoși care au nevoie de ajutor. *Tulburătoarele descoperiri ale harului* este o carte deosebit de importantă.”

Jim Wallis, redactor-șef al revistei *Sojourners*,
autor al cărții *Who Speaks for God?*

„Încă o dată, Philip Yancey a reușit să ne capteze cu stilu-i inconfundabil și pătrunzător, aducând în atenție un subiect vechi, dar niciodată perimat: harul. Pagină după pagină, cartea aceasta a vorbit inimii mele, îmbogățindu-mă cu atâtea considerații. Este o carte uimitoare! Numai cei orbi sufletește și împietriți de ură nu vor fi atinși de mesajul ei puternic. Deși Philip Yancey nu scrie nicăieri negru pe alb, cartea aceasta este despre cheia care duce la ceea ce mulți creștini așteaptă de multă vreme și se roagă să aibă loc: o trezire autentică.”

Gordon MacDonald

„Philip Yancey este unul dintre cei mai antrenanți și convingători autori din mediul creștin. În volumul de față discută despre un subiect gata să scoată pe oricine din minți.”

Charles W. Colson, organizația Prison Fellowship

„Ții în mână o carte extrem de importantă, în care este tratat cel mai important subiect din istoria omenirii. Paginile ei sunt doldora de material de predici. Philip Yancey a scos de sub penița lui un volum demn să fie premiat.”

Dr. Tony Campolo

Philip Yancey

**Tulburătoarele
descoperiri
ale Harului**

Ediție revizuită

Traducere de Anton Horvath

Ediția originală a cărții a fost publicată cu titlul
What's So Amazing About Grace?
Copyright © 1997 by Philip Yancey
Publicată cu permisiune din partea The Zondervan Corporation L.L.C.,
un imprint al HarperCollins Christian Publishing Inc.
Toate drepturile rezervate.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

Tulburătoarele descoperiri ale Harului

de Philip Yancey

Copyright © 2018 Casa Cărții

OP 2, CP 30,

410670, Oradea

Tel./Fax: 0259-469 057; 0359-800761; 0728-874975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
YANCEY, PHILIP

Tulburătoarele descoperiri ale harului / Philip
Yancey; - Oradea: Casa Cărții, 2018
ISBN 978-606-732-113-5

2

Traducerea: Anton Horvath

Revizuire: Lavinia Filipaș

Tehnoredactarea: Vasile Gabrian

Coperta: Marius Bonce

Tiparul executat la Metropolis srl, str. Nicolae Jiga 31, Oradea

Tel./Fax: 0259-472 640

Cuprins

Mulțumiri	7
1. Ultimul cuvânt dintre cele care spun totul	9
Partea I	
2. Ospățul Babettei: o povestire	19
3. O lume văduvită de har	27
4. Tatăl bolnav de iubire	45
5. Noua matematică a harului	60
Partea a II-a	
6. Fatidica înlănțuire: o povestire	79
7. Un fapt nefiresc	85
8. Pentru ce să iert?	98
9. O reglare de conturi.	113
10. Armele harului.	128
Partea a III-a	
11. Un cămin pentru bastarzi: o povestire	149
12. Accesul străinilor strict interzis	154
13. Orbiri tămăduite prin har.	168
14. Răstălmăciri	186
15. Stăvilare pe albia harului	204
Partea a IV-a	
16. Big Harold: o povestire	229
17. Izuri întrepătrunse.	239
18. Șerpuirile înțelepciunii	254
19. Petice de iarbă	270
20. Gravitație și har	291
Note	306

Mulțumiri

Înșiruirea numelor menționate în cuprinsul unei pagini de mulțumiri îmi evocă discursurile de recepție rostite cu prilejul Oscarurilor, atunci când actorii premiați socotesc că trebuie să le mulțumească tuturor, de la educatoarea pe care au avut-o la grădiniță până la profesorul de pian din clasa a treia.

Oricât de recunoscător i-aș fi, la rândul meu, profesorului de pian din clasa a treia, îmi dau seama că, scriind o carte, se cuvine, mai ales, să amintesc contribuția câtorva oameni la realizarea acesteia, fără de care, lăsând la o parte orice capriciu, ea nu ar fi fost posibilă. Dacă varianta finală a cărții păstrează uluitor de puține similitudini cu cea inițială, acest fapt se datorează, înainte de toate, observațiilor critice ale următorilor: Doug Frank, Harold Fickett, Tim Stafford, Scott Hoezee și Hal Knight. Am căutat să le aflu opinia cunoscând perspicacitatea de care dau, fără excepție, dovadă, atât în privința scrisului, cât și a ideii de har, iar răspunsurile lor mi-au confirmat opinia despre ei. Le rămân îndatorat.

Colegii mei de la *Christianity Today*, mai cu seamă Harold Myra, mi-au venit în ajutor cu sugestii referitoare la câteva dintre cele mai problematice secțiuni ale manuscrisului. John Sloan, pus în situația nefericită de a-și primi salariul pentru a-mi edita manuscrisele, a revenit nu doar asupra celei dintâi variante, ci și a tuturor celorlalte ulterioare. Editorii operează îndeobște din umbră însă odată ce sunt pus în fața rezultatului final, intervențiile de mare finețe ale lui John mi se par hotărâtoare. Mulțumiri, totodată, lui Bob Hudson de la Zondervan, care a efectuat ultimele retușuri editoriale.

În contextul unei teme precum harul, sentimentul de gratitudine se justifică întru totul. Ori de câte ori îmi îndrept gândurile spre acești prieteni ai mei, mă simt pe cât de îmbogățit, pe atât de nevrednic.

Nu în ultimul rând, dacă stau să mă gândesc bine, s-ar cuveni să-i mulțumesc în egală măsură apostolului Pavel, care, în copleșitoarea Epistolă către romani, m-a învățat tot ceea ce știu cu privire la har, dezvăluindu-mi, în același timp, construcția de ansamblu a acestei cărți. Așa încât, la rândul meu, mă opresc asupra „stării de păcat”, caut să înțeleg în profunzime ce înseamnă harul, mă străduiesc să dau un răspuns obiecțiilor pe care le implică această discuție și urmăresc modul în care se manifestă harul în viața de zi cu zi a unei lumi cinice, împietrite sufletește – întocmai cu desfășurarea ideatică din Epistola către romani.

Autorul

P.S. (Țin să subliniez, pe de altă parte, că, în anumite cazuri, deși relatările conținute în acest volum sunt reale, am modificat identitatea unora dintre persoanele și locurile respective, din respect pentru dreptul la intimitate.)

*Nu știu decât ce știu orișicine –
în hora Harului chemat sunt
să mă prind la rându-mi.*
W.H. Auden

1

Ultimul cuvânt dintre cele care spun totul

Relatam în cartea mea, *Isus pe care nu L-am cunoscut*, o întâmplare autentică al cărei ecou m-a bântuit vreme îndelungată după aceea. O auzisem de la un prieten care se ocupa cu năpăstuiții soartei din Chicago:

M-a căutat, la un moment dat, o prostituată ajunsă într-o situație de jalnică strâmtorare, care, fără un acoperiș deasupra capului și măcinată de boală, nu avea nici măcar din ce să-i cumpere de mâncare fetiței sale în vârstă de doi ani. Printre lacrimi și suspine, mi-a mărturisit că își închiria propria fiică – în vârstă de numai doi ani! – unor bărbați doritori de experiențe sexuale perverse. Câștiga mai mult vânzându-și fiica vreme de o oră decât ar fi obținut ea însăși pe parcursul unei nopți întregi. Era singura soluție, spunea ea, de a-și procura drogurile care-i provocaseră dependență. Am îndurat cu greu să-i ascult povestea sordidă. În primul rând, pentru că deveneam, astfel, complice la un delict, din punct de vedere legal – sunt obligat să

raportez fără întârziere cazurile de abuzuri față de copii.
Habar nu aveam ce aş fi putut să-i spun femeii.

În cele din urmă, am întrebat-o dacă se gândise vreodată să ceară ajutorul bisericii. N-am să uit niciodată expresia de pură și naivă surprindere care i s-a întipărit în acea clipă pe figură. „Biserică?!” a exclamat ea. „Ce motiv aş avea să mă duc la biserică? Nu mi-e, oare, suficient de scârbă față de mine însămi? Oamenii aceia nu m-ar face decât să mă simt și mai vinovată.”

Ceea ce mi s-a părut de-a dreptul izbitor în legătură cu povestea prietenului meu este faptul că, de-atâtea ori, femei întru totul asemănătoare prostituatei în cauză au încercat să scape alergând spre Isus, iar nu dinaintea Sa. Cu cât sentimentul de vină al unei astfel de persoane s-a vădit mai adânc, cu atât mai curând a devenit Isus o cale de scăpare. Să-și fi pierdut biserica acest dar? Fără îndoială, marginalizații, cei care alcătuiau turma din jurul lui Isus, pe vremea când umbla pe pământ, înțeleg că nu mai sunt bine-veniți în rândurile credincioșilor. Ce s-a întâmplat?

Căutând să înlătur această nedumerire, am început să dau din ce în ce mai mult târcoale unui cuvânt al cărui sens mi s-a părut că deține cheia întregii probleme. Cele ce urmează izvorăsc în totalitate din miezul acestui cuvânt.

Ca scriitor, ocupația mea este aceea de a jongla, cât e ziua de lungă, cu cuvintele. Mă joc, răsăfășându-mă în tonurile lor subtile, le sparg coaja și mă îndârjesc să le pătrund profunzimile. Am găsit că, o dată cu anii, cuvintele tind să se altereze, asemenea cărnii râncede. Sensurile intră în putrefacție. Să luăm, de pildă, cuvântul „milă”. Atunci când traducătorii versiunii englezești a Bibliei, King James, au avut în vedere ipostaza supremă a iubirii, au hotărât să recurgă la termenul „milă” pentru a-i transmite în mod corespunzător sensul. Astăzi, ni se răspunde frecvent cu mustrarea: „N-am nevoie de mila ta!”

Mă întorc, probabil, mereu la *har*¹, fiind încredințat că am de a face cu un formidabil concept teologic care și-a păstrat neatinșă prospețimea. Îl numesc „ultimul cuvânt dintre cele care spun totul” întrucât, oricare ar fi contextul în care se folosește, întotdeauna transpare câte ceva din măreția sensului original. Asemenea unei uriașe pânze de apă freatică, cuvântul udă straturile trufașei noastre civilizații, aducându-ne aminte că lucrurile bune nu se nasc din propria noastră trudă, ci sunt revărsate prin harul lui Dumnezeu. Chiar și astăzi, în ciuda derivei seculare, rădăcinile caută să ajungă la sursa de viață a harului. Mai jos sunt câteva feluri în care îl folosim ori sugerăm.

Numeroși oameni rostesc o rugăciune de mulțumire și grațitudine (*say grace*) înainte de masă, recunoscând astfel că pâinea cea de toate zilele reprezintă un dar de la Dumnezeu. Suntem recunoscători (plini de *gratitudine*) când ni se arată bunăvoință, răsplătiți (*gratificați*), când primim o veste bună, felicități (*congratulați*), când ne reușește un anume lucru, îndatoritori (cu *grațiozitate*), față de oaspeți. Dacă serviciul cuiva ne împlinește așteptările, acordăm o recompensă suplimentară (o *gratificație*). Toate aceste înțelesuri mi se înfățișează cu un accent de încântare copilărească în fața unor daruri (fără plată).

Compozitorul unei lucrări muzicale își poate îmbogăți partitura cu așa-numitele apogiaturi. Cu toate că nu sunt esențiale în arhitectura piesei – ele sunt *gratuite* – aceste note aduc cu sine o coloratură a cărei absență s-ar dovedi, altminteri, regretabilă. Ori de câte ori îmi propun să abordez o sonată pentru pian compusă de Beethoven sau de Schubert, o interpretez mai întâi în lipsa apogiaturilor. Izbutesc să redau sonata în mod adecvat însă o dată ce capăt îndeajuns exercițiu cât să pot adăuga apogiaturile, asemenea unor mirodenii îmbătătoare menite să dea o aromă aparte piesei, totul se schimbă.

¹ Grace (engl., în original) – termenii derivați în limba română se pot regăsi, acolo unde este posibil, în extensiile semantice și împrumuturile pe filieră franceză specifice neologismului de etimologie latină grație [divină] (bunăvoință, preferință, favoare de care se bucură cineva; ajutor, milă, îndurare; iertare [de o pedeapsă] – DEX); (n.tr.).

În Anglia, anumite utilizări trimit în mod vădit la izvorul teologic al cuvântului. Cetățenii britanici se adresează membrilor casei regale cu formula: „Alteța voastră (îndurătoare)” (*Your grace*). Studenții de la Oxford și Cambridge pot primi o dispensă de studii (*act de grație*), care îi scutește de anumite cerințe academice. Parlamentul poate proclama „grațierea” unui condamnat.

Editorii de periodice din New York sugerează, la rândul lor, sensul teologic prin politica lor de *gratuitate*. Dacă mă abonez pentru douăsprezece numere ale unei reviste, pot primi câteva exemplare suplimentare chiar și după ce abonamentul meu a expirat. E vorba despre acele „numere de grație”, pe care le trimit fără a mai percepe contra-costul acestora (pe *gratis*) în ideea de a-mi câștiga bunăvoința, astfel încât să îmi reînnoiesc abonamentul. Cărțile de credit, agențiile care închiriază mașini și companiile ipotecare le acordă, de asemenea, clienților anumite „perioade de grație”, fără să fie obligați.

Sensurile unui cuvânt îmi devin deopotrivă cunoscute prin antonimie. Ziarele vorbesc despre „dizgrația” comunismului, termen în egală măsură aplicabil unor figuri precum Jimmy Swaggart, Richard Nixon sau O.J. Simpson. Insultăm o persoană scoțându-i în evidență lipsa grației când îl numim: „*Ingratul*” sau, și mai rău, „Ești dizgrațios” – o persoană întru totul detestabilă pare să fie lipsită de orice „grație”. Mă fascinează mai cu seamă utilizarea rădăcinii *grație* în sugestiva expresie *persona non grata*: o persoană care, făcându-se vinovată de trădare din punctul de vedere al guvernului Statelor Unite, este în mod oficial declarată ca fiind „căzută în dizgrație”.

Numeroasele utilizări ale cuvântului nasc în mine convingerea că *harul* (*grația*) are într-adevăr însușiri tulburătoare – rămânând, fără doar și poate, ultimul nostru cuvânt dintre cele care spun totul. În el se reflectă esența Evangheliei tot așa precum în stropul de apă se zugrăvește chipul soarelui. Lumea însetează după har în cele mai nebanuite alcătuirii ale ei; n-are să ne mire, așadar, că imnul „Mărețul har” („Amazing Grace”) se instalează în topurile celor mai populare zece cântece chiar și după două

sute de ani. În privința unei societăți părând a-și fi pierdut repera-
rele, lipsită de făgăduințele uscatului, nu cunosc să existe o albie
mai nedezmințită în care se poate arunca ancora credinței.

Aidoma apogiaturilor în muzică însă starea de har adie doar
ca un nor trecător. Zidul Berlinului cade înghițit de euforia unei
nopti; negrii sud-africani se alătură unor cozi nesfârșite, cuprinși
de entuziasm, pentru a-și exprima, întâia dată, votul; Yitzak
Rabin și Yasser Arafat își dau mâna în Rose Garden – preț de o
clipă, harul coboară. Pentru ca, apoi, Europa răsăriteană să se
angajeze, posacă, pe calea anevoioasă a reconstrucției, Africa de
Sud să caute a deprinde mecanismele de guvernare a unei țări,
Arafat să se ferească din fața gloanțelor, iar Rabin să cadă răpus
de ele. Asemenea unei stele în asfințit, harul piere odată cu ulti-
mele raze ale unei lumini palide și se topește înghițit în gaura
neagră a „înstrăinării de har”.

„Marile revoluții creștine”, spunea H. Richard Niebuhr, „nu
se săvârșesc prin descoperirea unui fapt necunoscut în prealabil.
Ele au loc atunci când se produce o reevaluare radicală a unei
realități cunoscute dintotdeauna.” Ciudat este că, uneori, harul
mi se pare neîndestulător tocmai în rândurile bisericii, o insti-
tuție întemeiată să vestească, în cuvintele lui Pavel, „Evanghelia
harului lui Dumnezeu”.

Scriitorul Stephen Brown observă că un doctor veterinar
are posibilitatea ca, prin simpla examinare a unui câine, să-l
cunoască pe stăpânul acestuia fără a-l fi întâlnit vreodată. Ce-i
este dat lumii să afle cu privire la Dumnezeu raportându-se
la noi, purtătorii credinței Sale pe pământ? Să ne întoarcem la
rădăcinile cuvântului *har*, sau *charis* în greacă, și vom descoperi
un verb care înseamnă „mă bucur, sunt fericit”. Din câte știu,
bucuria și fericirea nu sunt nicidecum primele sentimente pe
care le încearcă un om atunci când vine vorba despre biserică.
Oamenii o identifică numaidecât cu atitudinile fățarnice ale
bigotilor. O concep ca pe un loc în care ai dreptul să te afli doar
după ce te-ai îndreptat, nu înainte. Ei văd lucrurile sub aspectul
moralității, nu al harului. „Biserică?!” spunea prostituata.
„Ce motiv aș avea să mă duc la biserică? Nu mi-e, oare, suficient

de scârbă față de mine însămi? Oamenii aceia nu m-ar face decât să mă simt și mai vinovată.”

O asemenea atitudine provine în parte dintr-o concepție eronată, o prejudecată, pe care o nutresc cei din afara bisericii. Am urmărit lucrările duhovnicești desfășurate în cantine sociale, adăposturi pentru nevoiașii fără locuință, aziluri filantropice și închisori de către voluntari creștini dăruți din belșug cu har. Și, totuși, remarcă prostituetei, întrucât scoate în evidență un punct slab al bisericii, se dovedește usturătoare. Unii dintre noi își dau într-o asemenea măsură silința de a evita osânda iadului, încât uită să celebreze călătoria spre rai. Alții, pe bună dreptate preocupați fiind de aspectele pe care le implică „războiul cultural” modern, ignoră misiunea bisericii ca depozitar al harului în această lume a înstrăinării de har.

„Harul este pretutindeni”, spune preotul muribund din romanul lui Georges Bernanos, *Jurnalul unui preot de țară*. De acord. Însă cât de lesne trecem nepăsători, surzi la armonia chemărilor sale!

Am urmat un colegiu biblic. Ani mai târziu, rectorul acelei școli, alături de care ședeam în timpul unei călătorii cu avionul, mi-a cerut să fac o evaluare a cunoștințelor pe care le dobândisem. „Unele mi-au fost de folos, altele mai puțin”, i-am răspuns. „Am avut ocazia, în tot acest timp, să întâlnesc numeroși oameni plini de evlavie. De fapt, așa L-am întâlnit pe Dumnezeu. Ce poate fi mai de preț? Cu toate acestea, pe cât aveam să-mi dau seama mai târziu, vreme de patru ani n-am învățat mai nimic despre har. S-ar putea spune că este cel mai important cuvânt din Biblie, însuși miezul Evangheliei. Cum să-l fi scăpat din vedere?”

Am redat această conversație în cadrul unei cuvântări pe care am ținut-o, ulterior, de la amvonul unei capele, fapt perceput ca o jignire adusă corpului profesoral. Unii au fost de părere că n-ar trebui să mai primesc invitația de a vorbi. Un suflet binevoitor mi-a scris, apoi, întrebându-mă dacă n-ar fi fost mai bine să-mi reformulez ideile. N-ar fi fost, oare, de preferat să spun că, în calitate de student, nu avusesem o percepție îndeajuns de profundă încât să conștientizez atmosfera plină de har care

mă înconjura? Dat fiind că îl respect și îl iubesc pe acest om, am meditat îndelung și în toate privințele asupra întrebării pe care mi-o adresase. În cele din urmă, am fost nevoit să ajung la concluzia că avusesem tot atât de mult senzația înstrăinării de har locuind în complexul universitar al aceluia colegiu biblic pe cât o avusesem oriunde altundeva de-a lungul vieții.

Consilierul David Seamands își sintetiza cariera astfel:

Cu ani în urmă, a trebuit să ajung la concluzia că majoritatea problemelor afective cu care se confruntă creștinii evanghelici au următoarele două cauze majore: incapacitatea de a înțelege, a primi și a da viață harului și iertării necondiționate ale lui Dumnezeu; și incapacitatea de a împărtăși, la rândul lor, altor oameni această iubire, această iertare și acest har în mod necondiționat... Pe diferite canale religioase trimitem în permanență, lumii din jur referiri la o admirabilă teologie a harului, însă ne dovedim incapabili de a o pune în practică. Vestea cea bună a Evangheliei harului n-a izbutit să pătrundă straturile proprii noastre afectivități.

„Lumea poate face aproape orice la fel de bine sau chiar mai bine decât biserica”, spune Gordon MacDonald. „Nu trebuie să fii creștin pentru a construi case, a-i hrăni pe cei flămânzi ori a-i vindeca pe cei bolnavi. Un lucru însă nu-i stă în putere lumii. Ea nu poate dărui harul.” MacDonald aduce, astfel, în discuție singura și cea mai semnificativă contribuție a bisericii. Unde altundeva va fi de găsit harul?

Romancierul italian Ignazio Silone scria despre un revoluționar urmărit de poliție. Căutând să-l ascundă, camarazii l-au înveșmântat în straiile unui preot și l-au trimis într-un sat îndepărtat de la poalele Alpilor. Faptul a ieșit la iveală și, curând, s-a trezit la ușă cu un rând nesfârșit de țărani dornici să-și destăinuie păcatele și viețile căzute în ruină. „Preotul” s-a împotrivit, străduindu-se, în zadar, să-i întoarcă din drum. N-a avut de ales decât să șadă și să asculte istorisirile unor oameni însetați de har.

Intuiția îmi spune că, de fapt, aceasta este motivația oricărei persoane de a merge la biserică: setea de har. Volumul *Growing Up Fundamentalist* amintește, printre altele, despre reuniunea studenților unei academii misionare din Japonia. „Cu una sau două excepții, toți renunțaseră la credință pentru a reveni, apoi, pe calea acesteia”, relatează unul dintre studenți. „Iar cei care hotărâserăm să ne întorceam aveam în comun un anume lucru: descoperiserăm harul...”

Rememorându-mi propriul pelerinaj, punctat de rătăcirii, ocolișuri și drumuri închise, înțeleg astăzi că faptul determinant pe parcursul tuturor acestor căutări a fost dorința de a mă afla în prezența harului. M-am îndepărtat, pentru o vreme, de biserică din pricina neîndestulătoarei trăiri a harului. M-am întors, pe urmă, întrucât nu-l găsisem niciunde altundeva.

Tainele harului mi-au rămas mie însumi prea puțin descoperite, nu m-am dovedit la fel de darnic pe cât mi-a fost dat să primesc și nu mă consider nici pe departe un „expert” în domeniu. Iată, în fapt, ceea ce mă obligă să scriu. Caut să cunosc, să înțeleg, să trăiesc mai profund harul. N-aș îndrăzni – riscul unei asemenea întreprinderi este cât se poate de real – să scriu o carte dizgrațioasă despre har. Îl rog, așadar, pe cititor să înțeleagă, încă de la început, că va avea de a face cu scrierea unui pelerin a cărui singură autoritate o reprezintă nevoia de a trăi întru har.

Subiectul harului nu se lasă ușor adus din condei. După cum nota E.B. White în comentariul său cu privire la stările sufletești, „Harul ar putea fi pus pe masa de disecție, asemenea unei broaște, însă astfel făptura moare, iar alcătuirea sa lăuntrică nu mai prezintă interes decât pentru ochii unei minți pur științifice.” Am citit, de curând, tratatul întins pe treisprezece pagini referitor la har din *New Catholic Encyclopedia*, un leac eficient împotriva oricărei tentative de a pune harul pe masa de disecție și a-i scoate la lumină alcătuirea lăuntrică. Nu-mi doresc nicidecum ca făptura să moară. Drept urmare, am să recurg mai degrabă la povestiri decât la silogisme.

Aș fi incomparabil mai mulțumit, în concluzie, să pot comunica însuși harul, dincolo de orice explicitări.

PARTEA I

Har tulburător

2

Ospățul Babettei: o povestire

Karen Blixen, de origine daneză, se căsătorește cu un baron, ocupându-se, între anii 1914-1931, de administrarea unei plantații de cafea din Africa de Est Britanică (perioadă pe care o redă în *Out of Africa*¹). În urma divorțului, revine în Danemarca, unde începe să scrie în limba engleză sub pseudonimul Isak Dinesen. Una dintre povestirile ei, *Ospățul Babettei*, a devenit o scriere clasică în urma ecranizării din anii '80.

Dinesen își situează povestirea în Norvegia, însă producătorii danezi ai filmului au făcut modificări plasând acțiunea într-un sat pescăresc bătut de soartă de pe coasta Danemarcei, o așezare cu ulițe noroioase și bordeie acoperite cu stuf. Pe fundalul acestui decor sumbru, un vicar cu barba albă convinge un grup de credincioși să devină membrii unei austere secte luterane.

Secta condamnă până și puținele plăceri lumești care i-ar putea ispiti pe țăranii din Norre Vosburg. Poartă cu toții veșminte negre. Hrana lor se reduce la pește fiert și un terci obținut din pâine fiartă în apă, întărită cu un strop de bere. De sabbat, grupul se reunește pentru a intona imnuri precum „Ierusalime, patrie fericită, numele tău mi-e scump de-a pururi”. Destinația lor devenise Noul Ierusalim, iar viața pământescă trebuie răbdată ca un simplu mijloc de a ajunge acolo.

Bătrânul vicar, rămas văduv, are două fiice la vârsta adolescenței: Martine, botezată astfel în cinstea lui Martin Luther, și

¹ Titlul românesc al ecranizării: „Departee de Africa” (n.tr.)

Philippa, al cărei nume amintește de discipolul lui Luther, Philip Melanchthon. Sătenii obișnuiesc să frecventeze biserica numai pentru încântarea de a le privi pe fete, a căror frumusețe răpitoare nu putuse fi cu nimic umbrită, în ciuda tuturor eforturilor depuse de surori în această privință.

Martine atrage atenția unui tânăr și elegant ofițer de cavalerie. Întrucât nu cedează avansurilor acestuia – la urma urmei, cine avea să-l îngrijească pe tatăl ei la bătrânețe? – bărbatul se urcă pe cal și pleacă, urmând să ia în căsătorie o doamnă de onoare a reginei Sophia.

Pe cât e de frumoasă, Philippa are deopotrivă darul unei voci de privighetoare. Cântecurile sale despre Ierusalim nasc, aieva parcă, viziuni scânteietoare ale cetății cerești. Se întâmplă, așadar, ca Philippa să-l cunoască pe cel mai faimos cântăreț de operă al vremii, francezul Achille Papin, aflat pentru o perioadă, din motive de sănătate, la malul mării. Străbătând într-o zi potecile mocirloase ale așezării, lui Papin îi e dat să audă, uluit, o voce demnă de Marea Operă din Paris.

„Îngăduie-mi să te învăț cum să cânti corect”, îi cere acesta Philippei, „și întreaga Franță ți se va așterne la picioare. Nobilii de viță regală vor sta la rând să te cunoască și vei coborî din trăsuri să cinezi la splendidul Café Anglais.” Măgulită, Philippa consimte să ia câteva lecții, dar cu măsură. Nu se simte cătuși de puțin în largul ei cântând despre dragoste, fiorul lăuntric o tulbură, iar atunci când o arie din *Don Giovanni* o aduce, la sfârșit, în brațele lui Papin, urmând să-i atingă, într-un sărut fugar, buzele, știe, dincolo de orice îndoială, că aceste plăceri nemaiîntâlnite se cuvin de îndată alungate. Tatăl ei refuză, printr-un răvaș, orice alte lecții, iar Achille Papin se întoarce la Paris tot atât de neîmpăcat pe cât ar fi fost dacă și-ar fi rătăcit un bilet de loterie câștigător.

Trec cincisprezece ani, timp în care satul devine martorul unor schimbări majore. Cele două surori, de acum fete trecute de prima tinerețe, se străduiseră să ducă mai departe misiunea răposatului lor tată însă în lipsa mâinii sale ferme de conducător, secta se năruie. Frații își poartă ranchiună unul altuia din pricina

anumitor afaceri. Se iscă zvonuri privitoare la aventura sexuală, veche de treizeci de ani, care îi implică pe doi dintre membrii comunității. Două bătrâne nu-și mai vorbesc de un deceniu. Cu toate că secta își continuă adunările de sabat și înalță imnuri străvechi, doar o mână de oameni mai catadicsesc să participe, iar muzica și-a pierdut tonul înălțător. În ciuda tuturor necazurilor, cele două fiice ale vicarului rămân pe mai departe credincioase, văzând de slujbe și punând să fiarbă pâinea pentru vârstnicii știrbi ai satului.

Într-o noapte, prea ploioasă pentru a te încumeta să ieși pe ulițele înfundate de noroi, se aude o lovitură puternică în ușa surorilor. Repezindu-se să deschidă, dau cu ochii de o femeie căzută în leșin. Ajutând-o să-și revină în simțuri, descoperă că limba daneză îi este cu totul necunoscută. Femeia le prezintă o scrisoare din partea lui Achille Papin. Obrajii Philippei se îmbujorează, iar mâinile îi tremură citind răvașul de recomandare iscălit cu acest nume. Babette, căci acesta este numele femeii, își pierde soțul și fiul în războiul civil din Franța. În primejdie de moarte, fusese nevoită să fugă, iar Papin o ajutase să urce la bordul unui vapor cu nădejdea că se va găsi cineva din sat să-i arate milostivire. „Babette știe să gătească”, mai arată scrisoarea.

Surorile nu au cu ce să o plătească pe Babette și, oricum, nu sunt încredințate că ar fi înțelept să angajeze o slujnică. Se îndoiesc, nu mai puțin, de talentele ei culinare – oare nu francezii sunt aceia care obișnuiesc să mănânce cai și broaște? Stăruind însă prin gesturi, Babette le înduplecă. Le dă de înțeles că nu s-ar da îndărăt de la nicio treabă casnică pentru un adăpost și ceva de-ale gurii.

Babette rămâne în slujba surorilor, vreme de doisprezece ani. Atunci când Martine îi arată, pentru prima oară, cum să spintece un cod și să fiarbă terciul, Babette ridică ușor din sprâncene și strâmbă din nas, însă nu ezită să-și ducă întotdeauna la bun sfârșit îndatoririle. Îi hrănește pe sârmanii satului și se ocupă de toate treburile gospodăriei. Ajută chiar și la pregătirea slujbelor de sabat. Toți sunt de acord că Babette a adus un suflu de prosepțime în viața încremenită a comunității.

Întrucât Babette nu amintise nicicând despre trecutul ei din Franța, Martine și Philippa sunt peste măsură de uimite să primească pe numele ei o primă scrisoare după doisprezece ani. Babette o citește, ridică ochii spre surorile care o cercetează cu priviri întrebătoare și le înștiințează, fără altă introducere, că i se întâmplase un lucru cum nu se poate mai minunat. În fiecare an, un prieten de-al ei cumpăraseră bilete de loterie pentru Babette. Anul acesta, biletul ieșise câștigător. Zece mii de franci!

Surorile o felicită cu străngeri de mână, însă mâhnirea le coboară în suflete. Știu că, în curând, Babette are să le părăsească.

Întâmplător, câștigul Babettei la loterie intervine tocmai în perioada în care surorile plănuiesc celebrarea a o sută de ani de la nașterea tatălui lor. Babette le roagă să-i acorde o favoare. „Vreme de doisprezece ani nu v-am cerut nimic”, începe ea. Ele încuviințează. „Acum însă am să vă cer un lucru: m-aș bucura dacă mi-ați îngădui să pregătesc eu masa pentru slujba de celebrare. Mi-ar plăcea să vă fac o cină cu adevărat franțuzească.”

În pofida îndoielilor cu privire la un asemenea plan, ele știu că Babette spune adevărul, reamintindu-le că nu ceruse nicio favoare. Ce altceva le rămâne decât să fie de acord?

Primindu-și banii din Franța, Babette face o scurtă călătorie în ideea de a-și procura toate trebuințioasele cinei. De-a lungul următoarelor câteva săptămâni după întoarcerea ei, locuitorii din Norre Vosburg constată cu uimire cum, rând pe rând, trag la mal vapoare din care se descarcă proviziile pentru bucătăria Babettei. Docherii împing roabe încărcate cu coșuri pline de păsări mici. Urmează, curând după aceea, lăzi de șampanie – *șampanie!* – și vinuri. Un cap întreg de vită, legume proaspete, trufe, fazani, șuncă, creaturi ciudate pescuite din ocean, o țestoasă uriașă, încă vie, mișcându-și creștetul de șarpe dintr-o parte în alta – toate acestea sfârșesc în bucătăria surorilor, asupra căreia pusese acum stăpânire, fără discuție, Babette.

Martine și Philippa, îngrijorate de toată tevatura ce aducea cu făcăturile unei vrăjitoare, își deplâng suferința în fața membrilor sectei, adică cei unsprezece care mai rămăseseră, bătrâni

și cărunți. Întreaga adunare își exprimă gângav dezaprobarea, compătîmîndu-le. În urma dezbaterilor, sunt cu toții de acord să ia parte la masa franțuzească, dar să se abțină de la a face vreun comentariu, ca nu cumva Babette să-și facă o idee greșită. Limbile sunt menite laudei și recunoștinței, nicidecum abandonării în voia unor atât de exotice simțuri.

Ninsoarea din 15 decembrie, ziua cinei, înviorează satul posac, făcându-l să strălucească sub lustrul alb al zăpezii. Surorile sunt bucuroase să afle că vor avea parte de compania unui oaspete neașteptat: domnișoara Loewenhielm, în vârstă de nouăzeci de ani, avea să fie însoțită de nepotul ei, ofițerul de cavalerie care îi făcuse, pe vremuri, curte Martinei, ridicat acum la rangul de general în serviciul palatului regal.

Babette izbutise, într-un fel sau altul, să scotocească după suficiente porțelanuri și cristaluri, decorând totodată odaia cu lumânări și plante verzi. Masa arăta încântător. Așezându-se în jurul ei, sătenii își respectă înțelegerea și rămân tăcuți, asemenea unor țeptoase înșirate pe malul unui iaz. Singur generalul își dă cu părerea în privința mâncării și a băuturii. „Amontillado!” exclamă el, ridicând primul pahar. „Și încă unul de cea mai bună calitate din câte mi-a fost dat să gust vreodată.” După prima lingură, generalul poate să jure că e vorba despre supă de țeptoasă, mirându-se că poate întâlni așa ceva pe coastele Iutlandei.

„De necrezut!” observă generalul îndată ce gustă din felul următor. „E Blinis Demidoff!” Restul invitațiilor, cu chipurile brăzdate de riduri adânci, înghit aceeași delicată rară în tăcere, lipsiți de expresie. Iar când generalul începe să ridice în slăvi șampania, o Veuve Cliquot 1860, Babette poruncește ajutorului de bucătărie să aibă grijă ca paharul generalului să nu rămână nicio clipă gol. Doar el pare să aprecieze ceea ce i se pusese în față.

În ciuda mușeniei generale, festinul exercită, treptat, un efect magic asupra îndărătnicilor săteni. Sângele li se încălzește. Limbile li se dezleagă. Sporovăiesc despre zilele când vicarul era încă în viață și despre anul acela în care, de Crăciun, golful înghețase. Fratele care își înșelase partenerul de afaceri mărturisește,

în sfârșit, iar cele două femei între care se iscase vrajbă se surprind vorbindu-și. Una dintre comesene se scapă și râgâie, iar fratele de alături rostește pe negândite un „Aleluia!”

Generalului însă nu-i vine să vorbească decât despre mâncare. Când ajutorul de bucătărie aduce *le coup de grâce*² (reîntâlnim, așadar, cuvântul), pui de prepeliță gătit *en Sarcophage*, generalul exclamă că nu dăduse peste o asemenea operă culinară decât într-un singur loc din Europa, celebrul Café Anglais din Paris, restaurantul atât de renumit pe vremuri pentru bucătarul-șef al acestuia, o femeie.

Amețit de vin, cu simțurile pe deplin satisfăcute, incapabil să se abțină, generalul se ridică pentru a ține un discurs. „Îndurarea și adevărul, prieteni, și-au dat întâlnire”, începe el. „Neprihănirea și extazul se vor uni într-un sărut.” Apoi, generalul simte că trebuie să se oprească, „întrucât avea obiceiul de a-și alcătui cuvântările cu grijă, conștient de ceea ce vrea să spună, însă aici, în mijlocul umilei congregații a vicarului, părea că întreaga apariție a generalului Loewenhielm, cu pieptul său acoperit de decorații, nu reprezintă decât purtătoarea de cuvânt a unui mesaj ce se dorea adus la cunoștința celorlalți.” Mesajul generalului este harul.

Cu toate că frații și surorile sectei nu reușesc să pătrundă sensul vorbelor rostite de general, în clipa aceea „deșertăciunile lumii se risipiseră întru totul de sub ochii lor, aidoma unui fum, iar universul li se înfățișase întocmai precum este cu adevărat.” Restrânsul grup se ridică și iese pe ulițele satului troienit de zăpada sclipitoare sub privirile unui cer străluminat cu stele.

„Ospățul Babettei” se încheie cu două scene. Afară, bătrânii se prind de mâini în jurul fântânii și înalță cu însuflețire cânturi de credință. Scena emană un profund sentiment de comuniune: ospățul Babettei deschisese porțile, iar harul se furișase înlăuntru. Se simt, adaugă Isak Dinesen, „ca și cum toate păcatele le-ar fi fost, într-adevăr, spălate și ei fuseseră curățați ca lâna albă și

² Lovitura de grație, în franceză (n.tr.).

strălucitoare, așa încât înveșmântați iar în haina purității, zburdau asemenea unor mielușei.”

Scena finală are loc în interior, într-o bucătărie devastată, unde se îngrămădesc până la tavan vase nespălate, oale unso-roase, cochilii, țeste, oase pline de zgârciuri, lăzi sparte, coji de legume și sticle goale. Babette șade în mijlocul dezastrului, părând tot atât de epuizată precum fusese în noaptea sosirii ei aici, cu doisprezece ani în urmă. La un moment dat, surorile își dau seama că, respectându-și legământul, nimeni nu-i vorbise Babettei despre cină.

„A fost o cină foarte plăcută, Babette”, i se adresează Martine cu sfială.

Gândurile Babettei par să fie în altă parte. După o vreme, le spune: „Am fost cândva bucătarul-șef de la Café Anglais.”

„Nu vom uita niciodată această masă după ce te vei întoarce la Paris, Babette”, adaugă Martine, ca și cum n-ar fi auzit cuvintele rostite mai devreme.

Babette le mărturisește că nu are de gând să se întoarcă la Paris. Prietenii și rudele ei fie și-au pierdut viața, fie sunt întemnițați. Pe de altă parte, întoarcerea la Paris ar costa-o prea scump.

„Dar cum rămâne cu cei zece mii de franci?” o întrebă surorile.

Replica Babettei vine ca o bombă. Își cheltuiuse tot câștigul, până la ultimul franc din cei zece mii, pe ospățul de curând consumat. „Să nu vă mire”, adaugă ea. „Acesta este prețul unei cine corespunzătoare pentru douăsprezece persoane, la Café Anglais.”

Din cuvântarea generalului se înțelege, dincolo de orice îndoială, că Isak Dinesen scrie „Ospățul Babettei” nu doar pentru a istorisi modul în care a decurs o cină cu totul aparte, ci pentru a se opri, sub forma unei parabole, asupra harului: un dar menit să-l coste totul pe cel care îl oferă și nimic pe cel care îl primește. Iată ce le spune generalul Loewenhielm enoriașilor ursuzi, adunați în jurul mesei Babettei:

Ni s-a spus mereu că universul abundă în har. În sminteala noastră omenească însă orbiți cum suntem, ne închipuim că harului divin i se pot pune hotare... Dar vine clipa când deschidem ochii, atât cât să înțelegem și să ne dăm seama că harul este nesfârșit. Harul, prieteni, nu ne cere nimic altceva decât să nădăjduim la el cu deplină încredințare și să-l mărturisim cu recunoștință.

Cu doisprezece ani înainte, Babette ajunsese să trăiască în mijlocul celor lipsiți de har. Adepții lui Luther ascultaseră predici despre har aproape în fiecare duminică, iar în restul săptămânii se străduiseră să dobândească îndurarea lui Dumnezeu prin evlavie și post. Iată că harul a coborât asupra lor prin mijlocirea unui ospăț, ospățul Babettei, o cină de care ai parte o dată în viață, dăruită cu mărinimie unora care nu se făcuseră pe nicio cale vrednici de ea și care n-au avut nici măcar priceperea de a se bucura cum se cuvine de ea. Harul a coborât în Norre Vosburg ca întotdeauna: pe gratis, necondiționat, din partea casei.